

ÚVOD

Formování vědního oboru národních právních dějin ve střední Evropě. Pocta prof. Jaromíru Čelakovskému (1846–1914), mezinárodní vědecká konference pořádaná ve dnech 4.–6. listopadu 2014 Centrem právněhistorických studií Historického ústavu AV ČR a Právnické fakulty UK, Masarykovým ústavem a Archivem AV ČR a Archivem hlavního města Prahy.

Tři významné vědecké instituce zabývající se archivním badáním, právní historií i kulturními dějinami se spojily, aby v mezinárodním kontextu připomněly nejen osobu zakladatele univerzitního vědního oboru českých právních dějin, ale i jeho význam pro rozvoj české kultury a politiky v druhé polovině 19. století a na počátku století dvacátého.

České právní dějiny – dějiny práva, státní a správní organizace v českých zemích – jsou na právnické fakultě Karlovy univerzity – někdejší Karlo-Ferdinandově – vyučovány od roku 1883, kdy bylo uděleno veniam docendi dr. Jaromíru Čelakovskému, významnému archiváři a historikovi. Dosavadní právněhistorická literatura věnovaná českým zemím tak dostala univerzitní podobu a v zájmu výchovy nových generací českých právníků na tehdy již od roku 1882 zřízené české části společné univerzity i nový systematický výklad, který umožnil další rozvíjení poznatků o českých právních dějinách v jejich historických souvislostech.

Výklady o dějinách českého práva se tak oddělily od přednášek o rakouských říšských dějinách a začaly příznivě ovlivňovat právní vědomí právnické inteligence, vychovávané nejen pro právní praxi rakouského mocnářství, ale i v duchu potřeb a cílů českého politického směřování. Postupem doby, zvláště pak v nově vzniklém československém státě, se staly nedílnou součástí výchovy právníků na všech čtyřech univerzitách a právnických fakultách – v Praze na Karlově univerzitě a německé univerzitě, Masarykově univerzitě v Brně a univerzitě v Bratislavě, a to pod názvem dějiny práva na území Československé republiky. Rozhodným způsobem přispívaly k vytváření státního vědomí nového státu.

Dnes představuje obor českých a československých (v období společného státu 1918–1992) právních dějin jeden ze základních předmětů výchovy právníků a přispívá k prohloubení poznatků o vývoji právních institucí, o tradici práva a státu v české minulosti, o tradicích české právní kultury a jejího vlivu na současný právní řád, o jejím místě v současné Evropě i světě.

České právní dějiny tak dávají studentům základy vědomí o historické posloupnosti i podmíněnosti vývoje právního řádu a ukazují jeho závislost na proměnách politických a sociálních.

Jednání konference, uspořádané u příležitosti stého výročí úmrtí zakladatele univerzitního oboru českých právních dějin profesora Jaromíra Čelakovského se neomezilo jen na

tématiku právněhistorickou, ale bylo rozděleno do několika oddílů: Čelakovští v českých dějinách, Jaromír Čelakovský jako český a rakouský politik, česká historiografie ve druhé polovině 19. století, předchůdci, soupeřníci a pokračovatelé Jaromíra Čelakovského, rozvoj oboru právních dějin ve střední Evropě na přelomu 19. a počátku 20. století, Jaromír Čelakovský – editor pramenů a archiválií města Prahy, právní historik a univerzitní profesor Jaromír Čelakovský. V početném kolektivu účastníků konference (32) byli zastoupeni i badatelé z Rakouska, Německa, Polska a Slovenska.

Spojení výkladu právního a obecně historického a zaměření na kulturní a politické dějiny vytvořilo zajímavý obraz právní vědy i české společnosti na konci 19. století a počátku století dvacátého. Podstatnou část přednesených příspěvků přinášíme proto v časopise *Právněhistorické studie* v naději, že zaujme nejen právní, ale i širší odbornou veřejnost.